

Miljö- och hälsoskyddskontoret

Enhet/Handläggare
Sari Strömblad

BESLUT

Datum
2005-06-20
Ert datum

Beteckning
2004-1618
Er beteckning

Naturreservatet Billingekleven i Skövde kommun

Beslut om bildande av naturreseptat enligt 7 kap. 4§ miljöbalken.

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreseptatet
Administrativa data
Beskrivning av naturreseptatet
Planeringsbakgrund
Behov av och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplýsningar
Kungörelse
Ersättningstalan

Bilagor

Bilaga 1. Beslutscharta
Bilaga 2. Översiktcharta
Bilaga 3. Skötselplan med bilagor
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Sändlista

Beslut

Skövde kommun beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som avgränsats på bilagd karta (bilaga 1) förklaras som naturreservat. Reservatets gränser utmärks i fält.

Reservatets namn skall vara **Naturreservatet Billingekleven**.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Skövde kommun bifogad skötselplan, bilaga 3. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att säkerställa följande värden:

- en stor och sammanhängande areal ädellövdominerad naturskog med ett stort inslag av gamla träd och död ved;
- en del av Billingens diabasbrant med karaktäristiska element och störningar som lodytor, blockmarker och ras;
- orörda källor, bäckmiljöer och sumpskogar som hyser en artrik flora med många krävande kärlväxter och kryptogamer;
- ett för kommunen unikt stadsnära naturområde som är viktigt för friluftslivet.

Syftet skall tryggas genom att:

- skogsmiljöerna lämnas huvudsakligen för fri utveckling;
- befintliga stigar och anläggningar underhålls.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Skövde kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. *Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden*

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. avverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdande åtgärd;
2. skada levande eller döda träd och buskar eller annan växtlighet;
3. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle om dessa inte utgör en fara för allmänheten eller hindrar framkomlighet på befintliga stigar och vägar;
4. anordna upplag;
5. utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva eller bedriva täkt av något slag;
6. utföra dikning, dämning, rensning eller annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden;
7. anlägga väg eller stig;

8. anlägga ny mark- eller luftledning;
9. uppföra ny byggnad, torn, mast, antenn eller liknande anläggning;
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel;
11. inplantera växt- eller djurart.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras, av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser, utan hinder av föreskrifterna.

Föreskrifterna skall inte heller utgöra hinder för reparationer och underhållsreparationer av befintliga luftledningar eller bilvägar. Markskador ska så långt möjligt undvikas. Samråd skall ske med Skövde kommun innan arbetet påbörjas.

Befintliga anläggningar får underhållas. Samråd skall ske med Skövde kommun innan arbetet påbörjas.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av reservatet

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättande av informationstavlor enligt fastställd skötselplan.
3. Utförande av skötselåtgärder enligt fastställd skötselplan.
4. Uppföljning av kvalitetsmål enligt fastställd skötselplan.

Naturvårdsförvaltare och förvaltningsuppgifter:

1. Naturvårdsförvaltare är Skövde kommun.
2. Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
3. Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Skövde kommun, bilaga 3. Skötselplanen skall ligga till grund för naturreservatets skötsel och skall vid behov revideras.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. fälla eller skada levande eller döda träd och buskar eller annan växtlighet,
2. gräva upp växter eller växtdelar,
3. plocka eller samla in växter eller växtdelar,
4. fånga eller samla in djur,
5. göra upp öppen eld annat än på anvisade platser,
6. framföra motordrivet fordon annat än på bilväg,
7. tälta,
8. ställa upp husvagn eller husbil,

9. medföra hund eller katt som inte är kopplad.
10. klättra i berg annat än på de platser och under de tider på året som anges av naturvårdsförvaltaren.
11. cykla eller rida annat än på anlagda vägar

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Skövde kommun i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Billinge Kleven
Kommun:	Skövde kommun
Län:	Västra Götalands län
Areal:	36,3 ha
Fastigheter och ägare:	Enligt sakägarförteckning (Bilaga 4)
Nyttjanderättsinnehavare:	Enligt sakägarförteckning (Bilaga 4)
Naturvårdsförvaltare:	Skövde kommun

Beskrivning av naturreservatet

Läge och geologi

Området är beläget strax nordväst om Skövde tätort och sträcker sig ca 2 km i nord-sydlig riktning längs Billingens östbrant. Området begränsas i söder av vägen upp genom Strupen och i norr av ett stort diabasbrott. Igenom hela området löper Billingens diabasbrant med höga stup och lerskiffer och ortocerkalk i botten. Bäckarna och källflödena i området är påverkade av berggrunden och tydligt kalkhaltiga.

Naturvärden

Områdets största värden ligger i brantmiljöerna, sumpskogen och bäck- och källmiljöerna. Den gamla och orörda skogen består av ett flertal trädslag. I branten finns rena bestånd av gran, triviala trädslag och ädellövträd. Nedanför branten finns sumpskogar och bäckmiljöer med klibbal och gran. Flera av bestånden är påverkade av kalkhaltigt källvatten, och har en intressant mossflora. Skogarna bär i de flesta fall få spår av skogliga eller hydrologiska ingrepp.

Skogen hyser en rik epifytflora och en i övrigt intressant kryptogamflora. Vid tidigare inventeringar har man noterat den hotade jättelaven. Totalt har en lång rad signalarter bland lavar, mossor och kärlväxter påträffats. Svampfloran har undersökts av Västgötabergets svampklubb och flera signalarter har noterats. Områdets storlek och den rikliga förekomsten av olika element i form av lodräta bergväggar, käll- och bäckdråg och död ved, ger goda förutsättningar för bl.a. kryptogamer och ryggradslösa djur som insekter och landlevande mollusker.

Friluftsliv

I och i anslutning till området finns strövstigar som utnyttjas för vandring och utflykter. Den södra delen gränsar till Billingehus med friluftsbad och skidspår. På flera platser finns goda utsiktspunkter över Skövde och vid klart väder kan man se ända bort till Omberg. Några av diabasstupen utnyttjas för bergsklättring.

Markanvändning

På äldre kartor är området markerat som såväl barr- som lövskog. Den svåra topografin talar för att markanvändningen varit extensiv. Äldre kartor visar att delar av området har använts som betesmark ända upp i branterna och även i sen tid har bete, vedtäkt och skogsbruk förekommit i begränsade delar. I nordost gränsar reservatet till fornlämningen Raä 155 som är ett röjningsröseområde.

Bebyggelse och anläggningar

Bebyggelse saknas nästan helt i området. Längs bäcken i södra delen av reservatet finns dock ett par gamla skjul som använts som bykstugor.

Ett antal luftledningarna går genom området. Ovanför branten finns gångvägar med utsiktspunkter och rastplatser anlagda i anslutning till reservatet. I anslutning till privata tomter finns bland annat några brunnar, ledningar och diken.

Planeringsbakgrund

Internationell betydelse

Området ingår inte i nätverket Natura 2000.

Riksintressen m.m.

Området är till stor del beläget inom riksintresse för naturvård och riksintresse för friluftsliv. I norra änden angränsar reservatsområdet till riksintresse för värdefulla ämnen och material. Reservatsföreskrifterna kommer inte att innebära att riksintressen skadas. SGU har i ett yttrande påpekat att det föreslagna reservatsområdet ligger nära en diabasfyndighet som är förklarad som riksintresse, men gjort bedömningen att reservatet ligger utanför riksintresset.

Delar av området finns också beskrivet i en lövskogsinventering (objekt nr 182, 183, 184 och 186) och i Skövde kommuns naturvårdsprogram (område nr 5612, 5613, 5614 och 5616). Branterna i norra delen av reservatet är utpekade som nyckelbiotop av typen rasbrant.

Kommunal översiktsplan

I kommunens framtidsplan är området markerat som skyddad natur.

Befintliga områdesskydd

Strandskyddsområdet kring Åsbotorpsjön berör inte reservatsområdet.

Skälen för Skövde kommuns beslut

Området innefattar gamla ädellövrika brantskogar, kalkpåverkade bäckmiljöer och en mängd värdefulla element som källor, blockmark, lodytor och död ved. En stor del av Sveriges hotade skogsarter återfinns i lövskog, främst ädellövskog. Denna biotop är en bristvara i dagens landskap och alla äldre lövskogsmiljöer är skyddsvärda. Billingslutningens brantskogar har således mycket höga naturvärden och utgör en central och viktig del i nätverket av värdefulla skogar i södra Sverige.

Området har med sina utsiktspunkter över Skövde stad betydelse för rekreation och utgör ett mycket viktigt inslag i landskapsbilden.

Med hänsyn till områdets värden och reservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Skövde kommun bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Reservatsföreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Skövde kommun att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Ärendets handläggning

Reservatsbildningen ingår som en del i ett LIP-projekt som startade 1999 och pågår t.o.m. 2004.

Första inventering och förslag till avgränsning och skötselplan utfördes av Artur Larsson, Pro Natura, under år 2000.

Våren 2002 höll Skövde kommun ett informationsmöte för berörda markägare där en reservatsbildning i området diskuterades.

Under hösten 2004 beslutade Skövde kommun att anslå pengar för ersättning till fastighetsägare som berörs av reservatet. Naturvårdsverket hade tidigare samma år beslutat att ge bidrag med 70% för förvärv och intrångsersättning och med 100% för ombudskostnader, värdering och förhandling.

Värdering av privata fastigheter och förhandling av intrångsavtal, alternativt köp, har utförts av Svefa. I skrivande stund är förhandlingarna ej slutförda. De beräknas dock vara klara innan reservatsbeslutet tas.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Skogsvårdsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar. Naturvårdsverket har inte fått förslaget på remiss, i enlighet med verkets skrivelse 2002-01-30, dnr 312-1065-02 No.

Berörda mark- och sakägare har förelagts enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Skövde Naturskyddsförening, Västergötlands ornitologiska förening, Västergötlands botaniska förening, Skövde fågelklubb och Billingens klätterklubb har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Inkomna yttranden:

Skanska påpekar att reservatsgränsen överlappar något en plan för upplag i norra änden av reservatet. De föreslår en buffertzona på några tiotals meter mellan reservat och upplag för att undvika konflikter p.g.a. damm från upplaget.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad för att få en buffertzona mellan reservat och av upplag.

Länsstyrelsen i Västra Götaland ställer sig positiv till naturreservatet men har synpunkter på hur riksintressen behandlas i beslutstexten och påpekar att beslut och skötselplan bör kompletteras med information om en fornlämning i området.

Skövde kommuns kommentar: Beslut och skötselplan har anpassats efter Länsstyrelsens synpunkter.

Fastighetsägare till Skövde 4:84 anser att föreslaget reservat omfattar alltför stor del av fastigheten. De påpekar att föreslagen gräns innebär en betydande begränsning av deras framtida möjlighet att exploatera marken för tomter inom ramen för kommunens detaljplanearbete för området. De vill att reservatet endast ska omfatta 1/3 av ytan av fastigheten.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med fastighetsägare.

Fastighetsägare till Skövde 4:360 vill att servitut upprättas för transport över fastigheten vid underhåll av reservatet. De vill också att diken i kanten på deras gräsmatta ska underhållas för att undvika översvämning på tomten. De uttrycker också att de vill ha möjlighet att underhålla dricksvattenbrunn, avloppsbrunn och markfilter och luftburen telefonledning som ligger inom föreslagen reservatgräns. Vidare tycker de att utsiktspunkt och vandringsled inom reservatet ska flyttas samt att Billingens klätterklubbs tillstånd för klättring i området ska dras in.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med markägare. Underhåll av anläggningar får ske enligt reservatsföreskrifterna.

En av fastighetsägarna till Skövde 4:105 och 4:106 vill inte ha något naturreservat på fastigheterna. Som motivering anges att delar av fastigheterna alltid använts för uttag av ved, slöjdvirke och i mindre omfattning timmer. Han påpekar också att hela området (inom fastigheterna) betades med häst fram till 70-talet och därmed skiljer sig från övriga områden nedanför bergbranten. Han uttrycker också att han vill ha kvar möjlighet att ta ut ved eller virke från skogen och rätt att upplåta marken för bete.

Fastighetsägaren anser även att beskrivningen av de delar av området som ingår i hans fastigheter är dålig. Han påpekar att det finns tydliga spår av hävd och menar att detta inte framgår av reservatsdokumenten. Han tycker också att det vore önskvärt att återuppta hävden i området för att bromsa igenväxningen och påpekar att de små byggnader som står längs bäcken är gamla bykstugor som borde bevaras.

Skövde kommuns kommentar: Naturvärdena inom fastigheterna är lägre än inom omkringliggande fastigheter och med hänsyn till fastighetsägarens önskemål är gränsen justerad så att ingen av fastigheterna ingår i reservatet.

Fastighetsägaren till Skövde 4:85 anser att bäcken utgör en naturlig gräns för reservatet. Han hänvisar till en gräns som markerades 2002 av den dåvarande kommunekologen. Han vill i alla händelser ha tillgång till sin brunn och sina krusbärsbuskar som ligger inom föreslagen gräns. Dessutom vill han försäkra sig om att inga nya klättrings- eller vandringsleder upprättas inom hans fastighet och att kommunen tar bort eventuella träd som faller över hans tomt.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med fastighetsägaren.

Fastighetsägare till Skövde 4:91 kräver att den föreslagna gränsen skall ändras så att bäcken utgör gräns för reservatet. Som motivering anger de att deras dagvattenbrunn ligger mellan föreslagen gräns och bäcken och att de vill undvika intres-

sekonflikter i framtider. Dessutom menar de att själva naturintresset, enligt förslaget, ligger på andra sidan bäcken.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med fastighetsägaren.

Fastighetsägare till Skövde 4:90 vill att östra gränsen för reservatet skall vara den som tidigare märkts ut, dvs 2 m öster om bäcken. De efterfråga även en beskrivning av hur deras fastighet kommer att beröras av eventuella tillträdesvägar för reservatets skötsel.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med fastighetsägaren. Väster om bäcken får fastighetsägaren utföra slyrjöning i samråd med naturvårdsförvaltaren.

MUNTL Fastighetsägaren till Skövde 4:289 och 4:290 vill flytta gränsen en bit in i skogen för att dricksvattenbrunnen ska hamna utanför reservatet och för att få behålla lite mark för vedtäkt.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad enligt överenskommelse med fastighetsägaren.

Telia Sonera har inget att erinra under förutsättning att befintliga kablar får behålla sina lägen och underhållas.

Skövde kommuns kommentar: Befintliga kablar får underhållas. Samråd skall ske med Skövde kommun innan arbetet påbörjas.

MUNTL Fastighetsägare till Skövde 4:296 vill ha ersättningsmark eftersom de har planerat att bygga vindkraftverk på fastigheten som ligger inom planerat reservat.

Skövde kommuns kommentar: Ingen ansökan om bygglov för vindkraftverk har inkommit i skrivande stund och på grund av fastighetens läge är det tveksamt om bygglov skulle beviljas.

Sveriges Geologiska Undersökning påpekar att det föreslagna reservatet ligger i anslutning till en diabasfyndighet som utpekats som riksintresse, men gör bedömningen att riksintresset ligger utanför reservatet. SGU tycker också att reservatets geologi bör tas upp på informationstavlor vid området.

Skövde kommuns kommentar: Informationstavlor skall sättas upp. De kommer bland annat att informera om geologin i området.

Västergötlands Botaniska Förening har inga kommentarer.

Billings Klätterklubb uttrycker en förhoppning om att föreskrifterna för reservatet inte ska strida mot de överenskommelser som gjorts tidigare angående klättring i området. Vad gäller tidsbegränsning anser klubben det lämpligt att begränsa klättring under häckningstid för fåglar i området. Klubben upplyser också om att de ska uppdatera sin hemsida med information om att det inte är tillåtet att anlägga nya klätterleder i området. Klubben meddelar även att de hoppas att naturvårdsförvaltaren ska underhålla de stigar som leder till klätterklipporna. De föreslår enkel skyltning för de stigar som går till klätterlederna. Klubben erbjuder sig

att utföra eventuell gallring som behövs vid utsiktspunkterna. Slutligen påpekar klubben att det inte framgår av dokumenten att Billings Klätterklubb har fått förslaget för yttrande.

Skövde kommuns kommentar: Billings Klätterklubb har lagts till i sändlista och lista över organisationer som fått förslaget för yttrande. Skyltning av stigar är inte aktuellt. Naturvårdsförvaltaren anger var och när klättring är tillåtet inom reservatet.

Skövde Naturskyddsförening har flera förslag på justeringar av reservatsgränsen till att inkludera ytterligare områden som föreningen anser har höga naturvärden.

Skövde kommuns kommentar: Gränsen är justerad till att inkludera ett av de föreslagna områdena.

Skövde kommuns byggnadsnämnd tillstyrker förslaget till naturreservat.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Skövde kommun med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Skövde kommun helt eller delvis upphäva detta beslut.

Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara Skövde kommuns ansvar.

Kungörelse

Beslutet har kungjorts i Skaraborgs Allehanda och Skövde Nyheter.

Ersättningstalan

I de fall överenskommelse om intrångsersättning inte träffats skall den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen väcka talan hos miljödomstolen. Sådan talan skall väckas inom ett år från det att reservatsbeslutet vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.